

Nd.

274. Frumvarp

til laga um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða með auglýsingu í Stjórnartíðindunum, að samningur sá, sem undirritaður var í Kaupmannahöfn þann 16. marz 1932 og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum, milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra, skuli koma í gildi. Ennfremur er ríkisstjórninni heimilað að setja frekari ákvæði, er kynnu að vera nauðsynleg til þess að framfylgja greindum samningi.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Fylgiskjal.

Samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra.

1. gr.

Aðfararhæfir dómur, sem gengið hafa í einhverju samningslandanna í einkamálum, skulu einnig vera bindandi í hinum ríkjunum. Sama er um dóma í sakamálum að því er þeir varða bætur fyrir afleiðingar verknaðar, sem tjóni hefir valdið.

Með dómi er átt við úrlausn réttarins um kröfu þá eða réttatriði, sem málið er um.

2. gr.

Í samningi þessum teljast jafnsettir aðfararhæfum dómum:

- 1) úrskurðir yfiraðfararvaldsmanns (överexekutor) í Finnlandi eða Svíþjóð um greiðsluskyldu í málum, þar sem krafan styðst við skuldabréf eða annað skriflegt sönnunargagn (lagsökningsmál), enda sé frestur til málsskots (besvär) liðinn;
- 2) sætt, gerð fyrir sáttanefnd eða rétti;
- 3) aðfararhæfir úrskurðir, sem felldir eru í einkamálum, annaðhvort í dómnum eða sérstaklega, um bætur fyrir málskostnað eða um þóknun til votta eða sérfróðra manna.

3. gr.

Útivistardómur, sem í Danmörku, Íslandi eða Noregi hefir verið felldur yfir stefndum fyrir fyrsta dómstigi og „tredskodom“ eða annar dómur, sem í Finnlandi eða Svíþjóð hefir verið felldur fyrir fyrsta dómstigi gegn stefndum, sem ekki mætti, skal því aðeins vera bindandi í hinum ríkjunum, að svo standi á sem nú segir:

- 1) að stefndur hafi, þegar stefna, sáttafyrirkall eða fyrirkall til yfiraðfararvalds-
manns (överexekutor) var birt, átt heimilisfang eða skráð firma í því ríki,
þar sem dómurinn er dæmdur, eða stjórn sú, sem kemur fram fyrir stefnda,
hafi þá átt heima í því ríki, eða fyrirkallið verið birt umboðsmanni, sem
stefndum lögum samkvæmt var skylt að hafa í þessu ríki; eða
- 2) að gert hafi verið óbrigðanlegt samkomulag um, að málið skuli rekið fyrir
þeim rétti, sem uppkvað dóminn; eða
- 3) að dómurinn sé um bætur fyrir afleiðingar verknaðar, sem tjóni hefir valdið
og framinn hefir verið í því ríki, þar sem dómurinn var dæmdur, enda sé
stefna birt stefnda sjálfum, meðan hann dvelur í því ríki.

Sama er um útivistardóm, sem á herra dómstigi er felldur gegn stefnda,
ef dómurinn hefir og verið útivistardómur á fyrsta dómstigi.

4. gr.

Krefjast má, að dómum, úrskurðum og sættargerðum, sem samkvæmt
1.—3. gr. eru bindandi utan þess ríkis, þar sem dómurinn eða úrskurðurinn er
felldur eða sættin gerð, og hægt er að fullnægja í því ríki, verði fullnægt í hin-
um ríkjunum.

5. gr.

Beiðni um aðför á að senda: í Danmörku og á Íslandi fógeta, í Finn-
landi og Svíþjóð yfiraðfararvaldsmanni (överexekutor), og í Noregi aðfarar-
dómstól (namsretten).

6. gr.

Beiðni um aðför eftir dómi eða úrskurði skal fylgja:

- 1) dómurinn eða úrskurðurinn í frumriti eða útskrift, staðfestri af hlutað-
eigandi yfirvaldi;
- 2) vottorð um, að dómurinn eða úrskurðurinn sé þess eðlis, sem segir í 1. eða
2. grein, og að hann sé aðfararhæfur og megi fullnægja honum í því ríki,
þar sem hann er uppkveðinn;
- 3) dómi, sem um ræðir í 3. grein, vottorð, er sýni, að dómurinn hafi gildi
samkvæmt þeirri grein.

Beiðni um fullnægju sættar skal fylgja útskrift af sættargerðinni, stað-
fest af hlutaðeigandi yfirvaldi, svo og vottorð um, að sættin sé gerð fyrir sátta-
nefnd eða rétti og að henni megi fullnægja í því ríki, þar sem hún var gerð.

Skjölum, sem rituð eru á finnsku eða islenzku, skal fylgja staðfest þýð-
ing á dönsku, norsku eða sænsku.

7. gr.

Vottorð þau, sem getur um í 6. gr., gefa: í Danmörku, Finnlandi, Íslandi og Noregi dómsmálaráðuneytið, í Svíþjóð fylkisstjórn (länsstyrelse).

8. gr.

Ákvörðun um, hvort framkvæma skuli fullnægju samkvæmt þessum samningi, er tekin án þess að gagnaðili sé til kvaddur; þegar sérstaklega stendur á, má þó gefa honum tækifæri til að bera fram ástæður sínar.

9. gr.

Aðför fer í hverju ríki fram samkvæmt þar gildandi lögum án tillits til þess, sem dómurinn, úrskurðurinn eða sættin kann að kveða á um þvingunarráðstafanir.

10. gr.

Ákvæðin í þessum samningi um réttargildi dóma breyta að engu leyti 22. gr. í samningi frá 6. febrúar 1931, er hefir að geyma alþjóðleg einkamála-réttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, og leiða ekki af sér, að dómur eða úrskurðir um slík mál fái gildi í öðrum tilfellum en þar er ákveðið. Fullnægju dómsúrskurða, sem gildi hafa samkvæmt nefndri grein, má krefjast samkvæmt 4. til 9. gr. þessa samnings.

Nú hefir í Danmörku, á Íslandi eða í Noregi verið dæmdur dómur, þar sem beitt er ákvæðum löggjafarinnar um fjármál hjóna, og skal þá samningur þessi ekki ná til dómsins í Finnlandi eða Svíþjóð, ef þar hefði átt að gera út um deiluatríðið samkvæmt eldri hjúskaparlöggjöf landsins.

Samningur þessi nær ekki til dóma, úrskurða né sátta um meðlagsskyldu í sífjamálum, og breytir að engu leyti samningnum frá 10. febrúar 1931 um innheimtu meðlaga.

Eigi breytir samningurinn heldur að neinu leyti ákvæðum þeim, sem í öðrum samningum felast um gildi eða fullnægju dóma og annara úrskurða.

11. gr.

Samningur þessi nær ekki til dóma, úrskurða né sátta um:

- 1) frændsemi, erfðarétt, ábyrgð erfingja á skuldum, skipti dánarbúa, meðferð þrotabúa, nauðasamninga án gjaldþrotaskipta, eða riftingu réttargernings við gjaldþrot.
- 2) eignarrétt eða annan rétt yfir fasteign í einhverju hinna ríkjanna, skyldu til að gera ráðstafanir um slík réttindi, eða afleiðingar af vanrækslu skyldunnar;
- 3) skatta og gjöld til ríkis eða sveitar- eða bæjarfélags, eða önnur mál opinbers réttar, jafnvel þótt dómurinn eða úrskurðurinn hafi verið kveðinn upp í sama formi sem venja er um einkamál.

Samningurinn nær ekki til úrskurða, sem fellt hafa sérstakir dómstólar í atvinnudeilum.

12. gr.

Af samningnum leiðir ekki skylda til að viðurkenna eða fullnægja dómi, úrskurði eða sætt, þegar augljóst er, að það mundi vera ósamrýmanlegt réttarskipulagi landsins.

13. gr.

Samningurinn nær ekki til dóma né úrskurða, sem upp hafa verið kveðnir, né sætta, sem gerðar hafa verið, áður en samningurinn gekk í gildi.

14. gr.

Samning þennan skal fullgilda, og skal fullgildingarskjölunum komið fyrir til geymslu í skjalasafni utanríkismálaráðuneytisins danska, svo fljótt sem auðið er.

Milli þeirra ríkja, er þá hafa fullgilt samninginn, gengur hann í gildi hinn 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir að þrjú mánuðir eru liðnir frá því, er fullgildingarskjölum að minnsta kosti þriggja ríkjanna hefir verið komið fyrir til geymslu. Gagnvart ríkjum, er síðar fullgilda, gengur samningurinn í gildi 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir að þrjú mánuðir eru liðnir frá því, að fullgildingarskjalinu var komið fyrir til geymslu.

Sérhverrt ríkjanna getur sagt samningnum upp gagnvart sérhverju hinna ríkjanna með 1 árs uppsagnarfresti, svo að hann gangi úr gildi 1. janúar eða 1. júlí.

Þessu til staðfestu hafa umboðsmennirnir undirritað samning þennan, og sett þar við innsigli sín.

Gert í Kaupmannahöfn þann 16. marz 1932 á íslenzku, dönsku, finnsku, norsku og sænsku.

G r e i n a r g e r ð.

Allsherjarnefnd flytur frumvarp þetta að beiðni ráðuneytis forsætisráðherra. Fylgdu því svo hljóðandi athugasemdir:

Í framhaldi af samningum þeim um sifjamál og um innheimtu meðlaga, sem gerðir voru í Stokkhólmi þann 6. febrúar 1931 og í Osló þann 10. febrúar s. á., sbr. þingskjöl frá sumarþingi 1931, Ed. m. 88 og 89, hafa réttarfræðingar Norðurlanda gert samning þann, er hér fer á undan, um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra.

Grundvöllurinn að samningi þessum er gagnkvæmt traust til réttarfars og dómstóla hvors landsins um sig, en tilgangur samningsins er sá, að losa dómhafa, sem fengið hefir dóm í einhverju landanna, við að þurfa að höfða nýtt mál, ef dómþoli hefir flutzt til einhvers hinna landanna, eða á eignir þar.

Um grundvallaratriði þetta eru þó gerðar ýmsar takmarkanir, en þær helztu eru þessar:

1) Dómar í málum, sem stefndur hefir ekki mætt í, skulu ekki viðurkenndir, ef dómþola hefir ekki verið stefnt á varnarþingi hans, eða varnarþingi, sem samkomulag hefir náðst um, eða eðlilegt var vegna eðlis málsins, sbr. 3. gr. Ástæðan til þessa er sú, að í nokkrum nýjum lögum er gefin tals-

vert viðtæk heimild til að stefna manni utan varnarþings hans. Skilyrði fyrir að fullnægja dómi annars lands á að vera, að dómþoli hafi varið sig eða þó haft eðlilega skyldu til að mæta fyrir hlutaðeigandi rétti.

2) Þar sem tilgangur sammingsins er að létta undir að fá fullnægt kröfum í einkamálum, hefir verið gerð undanþága í 11. gr. um alla dóma í opinberum málum, þar með talin mál um skatta og gjöld, og einnig eru undanskildir allir dómur um eignarrétt eða annan rétt yfir fasteignum.

3) Loks eru í 12. gr. undanskildir úrskurðir, sem eru þess eðlis, að viðurkenning þeirra eða fullnægja bersýnilega mundi vera ósamrýmanleg réttarskipulagi landsins. Þar er átt sérstaklega við þau tilfelli, að í einhverju landanna séu bannákvæði eða einkaréttarfyrirkomulag um atvinnumál, sem ekki er til í hinum löndunum. Þegar svo stendur á, getur það komið fyrir, að í hinum löndunum verði látinn ganga dómur um afhendingarskyldu eða þvilíkt, og kann að reynast síðar, að slíkur dómur er andstæður bann- eða hegningarákvæðum þess lands, þar sem farið er fram á fullnægju hans. Þegar svona stendur á, á að vera hægt að neita viðurkenningu og fullnægju.

Hér skal og athygli beint að einu atriði, sem þýðingu hefir fyrir Ísland sérstaklega.

Skilyrðið fyrir verkun sammingsins er, að dómurinn hafi réttargildi til fullnægju, sbr. 4. gr. Til þess útheimtist — að frátöldum hæstaréttardómum — meðal annars, að heimild, sem dómurinn veitir til málskots, með öðrum orðum áfrýjunarfresturinn, sé útrunninn. Samkvæmt löggjöf hinna norrænu landanna er það nú venjuleg regla, að áfrýjunar- og aðfararfrestur liði samtímis, þ. e. a. s. það kemur tæplega til greina að gera aðför samkvæmt dómi, sem enn er hægt að áfrýja. Hér á landi hefir aftur á móti verið haldið fast við gömlu reglurnar um mjög langa áfrýjunarfresti, en með aðfararheimild, enda þótt áfrýjunarfresturinn sé ekki útrunninn. Þótt aðför í slíku tilfelli sé hægt að framkvæma hér, verður þó samkvæmt samningnum ekki hægt að fullnægja dómnum í hinum löndunum fyrr en áfrýjunarfresturinn er liðinn.

Samningurinn ætti sérstaklega að verða að notum í tilfellum, þar sem málssökjandi hefir fengið dóm hér á landi yfir skuldunaut, sem síðan flyzt til einhvers hinna Norðurlandanna, eða á cignir í þessum löndum, sem hægt er að gera fjárnám í. Þegar svo stendur á, þarf dómhafi samkvæmt samningnum ekki að byrja nýja málsókn til að ná rétti sínum. En eins og áður er vikið að, verður hann að bíða þar til áfrýjunarfresturinn er liðinn. Nefndum galla er því ekki hægt að bæta úr nema með því að stytta áfrýjunarfrestina.

Um leið og að öðru leyti visast til efnis sammingsins skal þess getið, að ráðuneytið hefir, í samráði við utanríkismálanefnd, leitað umsagnar lagadeildar háskólans um sammingsuppkastið, og að lagadeildin hefir lagt til, að Ísland taki þátt í sammingsgerðinni. Sama er um dóms- og kirkjumálaráðuneytið, sem hefir verið aðspurt um afstöðu þess til sammingsgerðarinnar.

Að lokum skal á það bent, að telja má, að samningurinn, ef hann verður fullgiltur af Íslands hálfu, feli í sér viðauka við hégildandi lög, sbr. einkum 1. og 4. grein hans. Af þessari ástæðu er sammingsgerðin hér með lögð fyrir Alþingi til samþykktar.